

- PRAKTISCHE FICHE -

De scholen geven het goede voorbeeld!

Laat u inspireren ...

Sinds meer dan vijf jaar ondersteunt Leefmilieu Brussel animatie- en begeleidingsactiviteiten voor een beter afvalbeheer in de Brusselse scholen. Meer dan 150 scholen met een gevarieerd profiel hebben aan die projecten deelgenomen en inspirerende acties opgezet die we u hier gaan voorstellen!

Deze scholen deden het ... Waarom u niet?

1. Nooit zonder mijn drinkbus!

Op het menu: uitdelen van drinkbussen aan alle leerlingen, maar ook sensibiliseringsacties rond plastic verpakkingen. Sommige scholen organiseren een tentoonstelling, andere doen presentaties in alle klassen, nog andere wonen een voorstelling bij over het thema 'water' en de noodzaak om zorg te dragen voor deze hulpbron.

Om de impact te meten werden de drankverpakkingen en verpakkingen van de tussendoortjes verschillende keren per jaar geteld. Resultaat: een duidelijke afname van de drankverpakkingen in alle deelnemende scholen! En om op hun elan door te gaan kunnen de scholen aan het begin van het schooljaar de drinkbus verplicht opleggen in het lijstje van benodigdheden.

Fotocredits: Bubble @Leefmilieu Brussel

2. Klasmaaltijden zonder afval, dat werkt!

Deze actie, specifiek afgestemd op het middelbaar, is makkelijk te organiseren en maakt het mogelijk om tegelijk gezellig samen te zitten en feedback van de leerlingen over de actie te krijgen. Van het eerste tot het laatste jaar blijft er niets zo leuk als samen in de klas genieten van een lunch met zo weinig mogelijk afval. Zelfbereide gerechten, kraantjeswater, herbruikbaar vaatwerk en bijzondere aandacht voor voedselverspilling.

Sommige scholen kiezen ervoor andere culinaire culturen van leerlingen te verkennen (met enkele specialiteiten van de landen van herkomst van de leerlingen: een degustatie van insecten bijvoorbeeld!). Andere scholen maken van de gelegenheid gebruik om samen na te denken over de sensibiliseringsacties die in de school kunnen worden opgezet zoals het 'tunen' van de vuilnisbakken, het maken van posters of het sensibiliseren van de andere leerlingen tijdens de pauze.

3. Sensibiliseren voor afvalpreventie in het lager

In de lagere school kan beter voorkomen en sorteren van afval verschillende vormen aannemen, in functie van het niveau van de kinderen en de verbeeldingskracht van de leerkrachten. Voor zichtbare resultaten op lange termijn raden we aan de sensibiliseringsacties, structurele acties en culturele acties te combineren.

A. Sensibiliseringsacties

- **Posters maken en overal in de school uithangen.** Die posters kunnen het gebruik van drinkbussen en herbruikbare verpakkingen voor de tussendoortjes promoten of de sorteerrichtlijnen opfrissen.
- **Tentoonstellingen, theateropvoeringen, filmpjes, presentaties voor de medeleerlingen voorbereiden.** Het is voor de leerlingen vaak een mooie uitdaging om een workshop op te zetten en voor te stellen (soms aan oudere leerlingen!).
- **Ludieke workshops voor de andere leerlingen organiseren.** Zelf zeep maken, het verhaal van een blikje vertellen, spreken over de verborgen suikers in fruitsap, een memory spelletje over afvalvermindering, de vervaardiging van sponzen op basis van oude sokken (tawashi), de fabricage van een allround schoonmaakmiddel en van vloeibare schuimzeep voor de klas, voorstelling van een verjaardagstafel met zo weinig mogelijk afval, degustatiespelletjes met gearomatiseerde waters, vervaardigen van een 'bee wrap'-verpakking met behulp van stukjes stof, een workshop 'furoshiki' (de kunst van het verpakken met stukken stof), enz.
- **Een collectieve campagne organiseren om afval op te ruimen.**
- **Tijdens de opendeurdag van de school voor de ouders stands over afvalpreventie organiseren.**
- **In elke klas versierde dozen met kladpapier zetten.**
- **Recepten en geschenkjes, met zo weinig mogelijk afval, uitdelen aan het leerkrachtenkorps of de ouders (als kerstcadeautjes of op het ouderfeest).**

De scholen geven het goede voorbeeld!

- Een voorbeeldfunctie nastreven door *Veleda-potloden te gebruiken* in de plaats van wegwerpbare markeerstiften die geen lange levensduur hebben.

B. Structurele acties

- *Verpakte drankjes verbieden, ten voordele van de drinkbus en kraantjeswater.*
- *Het tussendoortje en de lunch in de klas nuttigen, wat het sorteren verbetert en het afval op de speelplaats beperkt.*
- *Soep of gezonde tussendoortjes zonder afval aanbieden.*
- *De ouders vragen aan hun kind een gezond tussendoortje/stuk fruit mee te geven of mee te doen met een collectief tussendoortje (zonder afval).*
- *Samen met de leerlingen collectieve tussendoortjes maken. Sommige scholen doen hun boodschappen zelfs op de biomarkt in de buurt waarmee ze een partnerschap voor tussendoortjes zijn aangegaan.*
- *Fruit, notenmix, koekjes in bulk verkopen voor de leerlingen die geen tussendoortje, zonder afval, meehebben als ze op school aankomen.*
- *De richtlijnen voor de tussendoortjes, de drinkbus en de brooddoos opnemen in het schoolproject, het schoolreglement, het stuurplan en de communicatie met de ouders.*
- *Herbruikbaar vaatwerk gebruiken bij verjaardagsfeestjes.*
- *Een 'geverij' organiseren om schoolbenodigdheden in goede staat onderling uit te wisselen.*
- *Composteren op school. In elke klas kan een bakje voor de schillen van groenten en fruit worden gezet.*

C. Acties voor de schoolcultuur

- De acties bevorderen die zorgen voor meer interacties tussen de klassen
- De hele schoolgemeenschap betrekken (onderwijzend, administratief, onderhoudspersoneel, de naschoolse opvang en de ouders).
- De communicatie naar de ouders toe verzorgen opdat de op school geleverde inspanningen thuis zouden worden begrepen en aangemoedigd.
- Het onderwijzend en technisch personeel opleiden
- Het onderhoudspersoneel bij de denkoefening betrekken. Zij merken vaak als eerste problemen met het sorteren of de netheid in de school op. Vandaar het belang hen te betrekken bij de opgezette acties (bijvoorbeeld via een campagne 'Bedankt schoonmaakteam!' of interviews).

Het is aan elke school om de meeste doeltreffende acties te kiezen in functie van de situatie ter plaatse. Van bij de start van de eerste acties waren de betrokken leerkrachten in elk geval unaniem: de leerlingen zijn meestal zeer geïnteresseerd in het thema en er worden veelbelovende resultaten opgetekend op het vlak van de afname van rondslingerend afval en beter sorteren. De balans is steeds positief en zet aan tot het lanceren van nog ambitieuzere acties!

4. Acties rond 'zo weinig mogelijk afval' bedacht door de leerlingen uit het middelbaar

Het is niet altijd makkelijk de leerlingen uit het middelbaar voor het thema 'afval' te motiveren ... Een van de sleutels tot succes? De leerlingen om hun mening vragen, samen met hen een actieplan opstellen en samen de acties kiezen die hen na aan het hart liggen.

- Onverkochte groenten bij de lokale handelaars ophalen om een 'anti-verspillingssoepje' te maken.
- Een « box voor maaltijden zonder afval » vervaardigen en die ter beschikking stellen van alle klassen.
- Een lesweek lang elke dag een geen afval-gebaar stellen.
- Een verkoop van tussendoortjes en/of een waterbar, met zo weinig mogelijk afval, organiseren.
- Elke leerling een drinkbus en/of brooddoos cadeau geven.
- Een gemeenschappelijk zakdoekendoosje voor de klas voorzien.
- In een winkeltje tussendoortjes zonder afval verkopen.
- Workshops over afvalvermindering voor andere leerlingen organiseren.
- Composteren of wormcomposteren op school.
- De klassen beurtelings de speelplaats laten opruimen.
- Een clean-up in de wijk organiseren.
- Sensibiliseringsposters maken en/of een sensibiliseringsfilmpje opnemen.
- De drank- en snoepautomaten weghalen.
- Nieuwe sorteereilanden installeren.
- Deelnemen aan kritische animatieactiviteiten rond consumptie.
- Een partnerschap met de beroepsopties in het leven roepen (bijvoorbeeld om wasbare handdoeken voor alle klassen te voorzien, zakjes te naaien of naaiateliers met zo weinig mogelijk afval op te starten).

5. Het afvalthema in de lessen inpassen

Op zoek naar ideeën om het afvalthema in de klas te behandelen? Dit thema is uitdrukkelijk opgenomen in Techniek/STEM en Mens en maatschappij. Het thema kan echter ook worden aangesneden in de lessen Frans/Nederlands, wiskunde, wetenschap, informatica, kunst, ...

Zij deden het!

Plastische kunsten zonder afval in het Athénée Royal de Ganshoren (Ganshoren)

Twee klassen van het 5e en 6e middelbaar van de kunstsectie maakten artistiek materiaal op basis van gerecupereerde of natuurlijke materialen (borstels, verf, ...). De leerkrachten organiseerden ook een 'Kunstweek' met workshops voor de andere klassen rond dit initiatief: vervaardigen van gerecycleerd papier, van verf, een thematische quiz, van boc'n'roll-zakjes, een wedstrijd furoshiki-cadeauverpakkingen, ...

Tijdens de lessen Frans in het Institut Bischoffsheim (Brussel)

Twee leerkrachten Frans wilden het afvalthema behandelen in hun lessen over reclame. Hun klassen uit het tweede jaar kozen ervoor een maaltijd met zo weinig mogelijk afval te organiseren, posters te maken om de andere leerlingen te sensibiliseren voor minder afval (onder meer door stoffen maskers te gebruiken en geen wegwerpmaskers) en een dag zonder afval of plastic te organiseren. Op die manier werkten ze aan verschillende vaardigheden in de les Frans: redigeren, mondelinge expressie, vervaardigen van sensibiliseringstools ...

In de lessen wiskunde en Nederlands in het Koninklijk Atheneum Koekelberg

Een team van leerkrachten en onderhoudspersoneel wilde de schoonmaakacties optimaliseren door de verzamelde stukken afval te tellen en te sorteren. De inzamelcijfers werden gebruikt tijdens de les wiskunde om grafieken te maken. De leerlingen van het 1^e deden een sensibiliseringspresentatie voor de andere klassen (in het raam van de les Nederlands). Het doel? De leerlingen aanmoedigen om een drinkbus en een brooddoos te gebruiken en kladpapier te gebruiken.

6. Ook in het buitengewoon onderwijs hebben ze topideeën!

Ook in het buitengewoon onderwijs kunnen inspirerende acties worden georganiseerd. De leerlingen kunnen deelnemen aan workshops en ze vervolgens aanbieden aan andere klassen of de ouders (bv. zelf zeep, reinigende sprays, 'tawashi'-sponzen, tussendoortjes zonder afval, enz. maken). Sommige leerlingen kunnen deelnemen aan acties om afval op te ruimen. De kinderen kunnen posters maken om de sorteerrichtlijnen toe te lichten. Er kan een 'geverij' van schoolbenodigdheden worden georganiseerd. Er kunnen partnerschappen worden aangeknoopt met de beroepsafdelingen (een afdeling schrijnwerkerij kan 'tawashi'-plaatjes vervaardigen die door de andere klassen worden gebruikt om bijvoorbeeld sponzen te maken. Er kan een bezoek worden gebracht aan de buurtcompost. Tijdens het schoolfeest maken sommigen zelfs een liedje of een voorstelling over het thema 'afval'!

7. De acties van de Eco-schools

Eco-schools is een werkmethode in 7 etappes die wordt bekroond met een label dat scholen er permanent toe aanzet om in te zetten op milieu-, klimaat- en burgerschapsuitdagingen. De scholen met het Eco-schoolslabel kunnen een beroep doen op een team van 'ecoteens' om ambitieuze acties rond het thema 'afval' op te zetten. Ze lopen vaak voorop als het gaat om afvalsorteerbakken, de verplichting om een drinkbus mee te nemen en/of het verbod op wegwerpverpakkingen, om gezonde en afvalvrije tussendoortjes, en de aanwezigheid van een compostbak (sommige hebben zelfs droogtoiletten!). Ze organiseren ook workshops over afval vermindering, winkeltjes met tweedehands schoolbenodigdheden, tussendoortjes zonder afval, dagen zonder afval, de verkoop van herbruikbare verpakkingen en regelmatige sensibiliseringsacties. Ze zorgen er ook voor dat de communicatie in de school goed verloopt: posters, e-mails naar de leerkrachten, bezoeken aan de klassen om de acties toe te lichten.

Meer info: [Eco-Schools](#) | [MOS](#)

8. Operatie Recyclage

Sinds twee jaar hebben de scholen van Operatie Recyclage het stokje overgenomen. Operatie Recyclage is een proefprogramma van Leefmilieu Brussel dat wordt ondersteund door Fost Plus. De actie heeft tot doel 72 Brusselse scholen te begeleiden bij het verminderen van afval, het verbeteren van het sorteren en het behouden van de netheid. Maak kennis met de acties van de scholen op de website van [Bubble](#).

